

Kjære Kramer ?

U. B. BERGEN
Nr. 180827

Ja, jeg liker intet fra dig. Jeg sidder under
halsen "nuppen" - og öiner ingen udvei -
hadde jeg endaa saa meget at jeg kom mig
til Amerika.

Nu ja ingen "jeremiader" - Det var om
dit læst jeg vilde skrive. - Ja det er
sandt - har du modtaget en kasse, som
vi sendte en uge for ganske - "lillpers" smör-
dall med noget specielt smör, som jeg ind-
bilder mig er vitaminriket, - jeg kjøber af og til
lidt selv af samme sort, - da jeg ved at
kjörne særlig foder med feldhön på det
sted.

Ja det var, læst, som vi skulde være ontrent
færdigt; - karerne har nok arbeidet hardt
i den senere tid, - (jeg skrevte dem med at
du kom til ganske tid for at kontrollere arbeidet,
- ja aldeles ikke var jeg jo ikke om du kom) -
Ja, de klarte alt til ganske ontrent, - men
cementerings og lign. kunde jo ikke udføres saa =

2
Læng her var nattefrost - imidlertid
er her jo nattefrost endnu, - men her var
et par netter mildveir, saa de vovede cement-
og kalkarbeidet, - haaler det ikke skadedes,
det ser iallefald fast ud (jeg bankede med en
sten paa peisen uden at noget gik lost mellem
mørstene. - Om alt nu er efter det
ønske er kanske tvivlsomt, - nöiaqtest som
man tænker sig tingene paa forhånd faar man
det nu aldrig her i verden: - jeg kunde ogsaa
ønsket en eller ting lidt anderledes, - men du
ved, at du blir jo altid smaa ting, som blir
misforstaaede, - og ofte tror arbeiderne at gjøre
et ting bedre, end de er paalagt, - ofte kan
det da ogsaa blive bedre, - oftest er ogsaa en
lidt lidet forbedring med deres smag, - saa at
man fristes til at sige med salmisten: "lyd-
digheed er bedre end offer." -

Da jeg tænker mig, at du kanske vil have en oversigt
over, hvad der er gjort, förend du udtæller alt, vil
jeg forsöke at fortælle, hvad og hvorledes alt er gjort.
Jeg har været der uden flere gange, - sidste gang
kom Fond ud medens jeg var der, og vi besaa alt
i fællesskab, - han var forvriet, - og jeg kan i det

helstaget nogenlunde ³ slutte mig til dette. —
 Jeg begynder paa et "ræs" med kjo'kkenet fordi jeg
 det har den sterkeste indvending at gøre. —
 Det gjælder særlig den komfur som paa ingen
 maade passer i lunsen, — hverken "estetisk" eller
 "praktisk", — ja bliv ikke sint! — jeg skal forklare
 det tydelig med "kart" og tegninger, — (se paa
 "bilag" N° 1). Her har du et kart i nöjagtig
 10-delt maalestok. Den praktiske vanskelighed
 ligger i at komfuren har sit "udgangsror" eller —
 eller luns for røken — kun 10 cm. fra det vestlige
 hjørne, — skulde man paa et ror fra dette luns
 til at komme ind i skorstenen ovenfor peisen maatte
 man midt paa pisen og skorsten indover halve
 ganglængden næsten, — og det gik jo ikke an.
 Havde komfuren haft lunsen paa loven side — eller
 helst i midten, — saa havde jo alt været greit. —
 Skal man paa det til at se nogenlunde ud,
 saa du paa et vinkelror til at vende røret mod
 øst, saa det kan naa ind i skorstenspipen, — men
 det kommer da an paa om "trædden" blir saa
 god. Kunder du paa rolet oven (og det tror jeg
 ikke skulde være saa vanskeligt her) saa vilde jeg
 raade dig til at faa en anden komfur med luns

4
for røken mere nidt paa ovenen; - helst oppe
paa ovenen og ikke paa bagsiden, - ~~det~~ røret
vilde da tage mindre plads, - da man isaafsels
kunde flytte oven helt ind til brandmuren.
Jeg skal gjerne kjøbe komfuren for den pris, du
har givet - og hvis ikke Engel vil ha den
tror jeg at jeg skal kunne paa ~~den~~ den solgt
igjen uden tab. —

Men som sagt: med et vinkelrør extra (3 vinkel-
rør ialt) vil det lade sig gjøre at benytte komfuren -
i dit kjøkken, - men om trekken da blir god, er jeg
ikke sikker paa, - men jeg kan ikke tenke mig at den
skulde hindre syndelig meget. —

At denne komfur med sine fremspringende "Rokok-
ko" ben ikke passer særlig godt i huset, er en sak
for sig, - smagen er jo for kjællig. —

"Bilag No 3" har jeg forsøgt at vise et
arrangement som kanskje lod sig benytte
uden at anvende 3 rør (vinkelrør) - men
det blir jo ikke videre pent at lade røret
gaa paa skraa, - men det kunde nok paa en
maade passe til husets stil, men selv da
er jeg redd for, at man maatte lade komfuren
staa uøst paa kjøkken, (slig som antydtes paa

skissen "bilag 3")⁵ — Men med et til-
strækkelig langt rør lod det sig vistnok gjøre
at paa det til-at lade komfuren staa bevt
paa brandmuren — med et saadant skraa-
rør ogsaa; — dette blir kanske den eneste
praktiske løsning; thi da vil man anta-
gelig ikke hindre trækken (og de æstetiske
krav blir jo noget mindre opfyldt) —

Jeg skal forsøke at tegne en næsten
likt saa kjedelig tegning af dette pro-
blem som det, arkitekten gjør af den
slags ting i noiaztig 1/10 malle stok (se
"Bilag 4"); altsaa med 3 rør — (en
arkitektonisk tegning af det samme med
to rør i skraa stilling vil du da selv
kunne gjøre, om du synes saa).

Skal du have 3 rør ^{ind til væggen eller brandmuren} maa du vel ogsaa helst
have en binding ^{overst} paa det tredje rør, for
at ikke det hele skal "drasse" frem over komfuren.
(At komfuren er vel hoi til at "tage sig ud" i sine
omgivelser er en sak for sig.)
(Jeg vilde løse rokokkobemene og sette en lavne mur for isteden.)

"dirkes" op, — derfor blev den valgt som hoveddør

(Da jeg i gamle dage gik ud fra, at jeg ofte blev "fraværende", valgte jeg overalt solide lås- og særligt solid for denne kjælderdør, hvor jeg opbevarede mine matvarer.)

Naar jeg nu skal tegne indgangen, "entreen", saa faar jeg af pladshevsyner tegne listen af udgangsdøren som en ramme om skissen sliq:

(se bilag N: 5.) — Om hvor-

ledes og hvor huller eller

lister op til "lemmen" skulde anbringes havde du intet sagt; — som du ser af skissen, er det anbragt i underste og vestre hjørne, og arbejderne har anbragt en lidet net "trappe = stige" (halvt trappe og halvt "stige") — den bør dog reguleres lidt — tror jeg — ved at anbringe et, par oppe i hjørnet, og et par "klokker" — (særlig et par paa gulvet, saa den ikke glider), — det lader sig lidt gjøre ved at sage lidt i øverste list, — et lidt skraarsnit, derved vil stigen ogsaa komme lidt nærmere den

vestre væg, - saa man lettere kan faa aabne
 døren til det lille værelse i baggrunden, - (som
 det nu er, kan man kun saavidt aabne døren
 idet laasen eller "klinken" "saerter" stiger).
 Kullet til lummen (loftet) er vel lidet, men
 du er jo "god raad med den pølse som er for-
 "liden" - faar man sige i dette tilfælde. — —

Op selve indgangs døren ser man jo paa denne
 skisse svært lidet, - du ser nøkkelen til =
 venstre; - kjøkken = døren er her tænkt at
 være aapenstaaende, medens døren ind til
 soverummene er igjendaaet (til ~~venstre~~).

Det øverste af de to vestre rum er aldeles
 som det var før (med indtagelse af skorstens-
 pipen, som her hviler paa beten; - fra denne
 bete eller "binding" er sat en lang jern-
 binding, som gaar tvers over huset ind i
 kjøkkenet, hvor den er boltet fast i bjok-
 kens ryggen, - (arbeiderne fandt nemlig
 den gamle bindingsmaate at være for usikker)
 I det nederste af de vestre rum er der ind-
 vundet adskillig plads, da der nu kun er to
 brand = mure i det sydøstlige hjørne. — —

Paa "bilag N° 6" - vil du se, hvor =
hen man eventuelt havde maattet
skjære hullerne i Tømmeret, om
røret i komfuren skulde passe, - Is
har sat tre huller; - længere ned kan
man ikke komme - da der ikke kan
skjæres hul i bindingsstokken over døren,
den punkterede skraalingen viser (ved
siden af de sorte hull), hvilken skorstenen og
peisen havde maattet komme, om alt
skulde indpasses efter huller i komfuren -
(det øverste hul vilde da alligevel kom=
met for langt ned mod rest, saa det kom
midt i muringen af skorstenen eller peisen).
Der er indsat "spjældr" i peisen (til at stenge).
Paa dette "gamle stueinterieur" vil du se,
at den gamle peisform er bibeholdt - den
er kun ændret lidt oventil - . Den tykke
jernstang er der fremdeles, slik at peisen er
åben til to kanter som før, - den foreslaa=
ede form med peisen lukket paa den ene
side kan passe i et større lokale (som paa

Skei's hotel, - men i et lidet rum vundette, vilde det virke slik, at varmen og lyset kun naade bort i den nordøstre krok.

En peis, som er aapen paa bare en kant kan give morsom belysning naar den staar midt paa en væg i et større rum, men her vilde den ikke passe, - da den er for smaa dimensioner. Jeg forsøgte at stille op nogen bord-fjeler og fandt da, at det ikke passede - (perspektivet i et lidet rum gjør saa uendelig meget til virkningen af de ting, man anbringer i rummet).

"Anvætningsbordet", som fru Agot kaldte vinduet i gavlstenen, er nu mindsket noget - efter dit ønske, dog vil du kanske finde karmen for bred endnu, - men skulde den gjøres endnu mindre, maatte rummet i det nordvestre hjørne ogsaa formindskes (treiedelen antrent - er nu borttaget af karmen, idet det nævnte rum er mindsket); - det lille midtrum i

gaugen er det eneste, som er mindsket, -
 ca. 15 cm. (det samme som vinduis karmen i
 gamlestuen er mindsket).

I loftet er anbragt to vinduer
 ontrent kvadratiske, - det var slij vi
 forstod dit ønske.

I gamlestuen er tagvinduet anbragt
 en smule lavere end før, - noget som
 jeg synes giver en bedre belysning, - dog er
 det ikke saa lavt, som du kanske vil få
 indtryk af ved at se paa min skisse; thi
 der er det anbragt for lavt (i øverste hjørne
 til venstre) af hensyn til pladsen.

"Kisjehuset" er kommen paa plads, men
 endnu ikke tallet, da her endnu ligger
 paa, saa det er ontrent umuligt at paa
 lov, - her er ogsaa "tale" endnu. Men veien
 til "Kisjehuset" er noget uigjort endnu.
 Johannes Stranden ("Flekken") havde lavet
 den rigtig god i høst, men nogen har
 taget de maa heller og sten, som han har
 de lagt over den rekommunderede, - (is har

en mistanke om, ¹² at det er de to arbejds-
køber, som har taget dem ved til at benytte
under "væring" af grundstokkene i huset,
men det tør jeg ikke påstå, - jeg skal tage
mig en tur ud fra tid til anden og give
paa det. Guld er heller ikke endnu kom-
met i "Lis-pluset" - (det staar nedenfor veien
gjennem uren). Den gamle assurance skal
jeg ordne, men jeg tror, du bør tage en extra-
assurance nu (i Bergens brandassurance kan
man jo få assurert uden "brandtæst"). -
Den gamle taxt var 2400k. i 1912. -

Jeg tror ikke, de herrer arbejdere har tjent noget
større paa bygningen, - og de kommer selvfølgelig
til dig med premialer, - du får hørd dig
i tide. En "forbedring", som de har foretaget,
synes jeg er tvivlsom: de har anbragt spisekam-
merkøfferne med stativ (eller rammer) under
kjøkken disken, - noget der næsten gjør spisekam-
meret overflødig, - nu ja, - de tilskrives mig vistnok
arbejdet med bislaget, - det er kanske korrekt, men
bislaget kan dog komme vel med, som vedrører
gæsterne etc. - Kjølden er dækket udvendig
med linnen (ved ikke hvordan det skal skrives), og

med dør i midten; - ved at tætte kjælderen lidt
oppe under gulv-bjælkerne kunde den godt
bruges som poteteskjælder, - eller til opbevaring
af kjøtt; sommervarmen; men det at "tætte"
kjælderen hører vel ikke ind under "kontrakten"
Det nye vindu i kjøkkenet (under det gamle)
er bra og lige stort som det gamle (ovenfor);
men det "tager sig ikke rigtig ud" (jg forstaar egent-
lig ikke hvorfor du vilde have det - men vil
jg gerne indgaa forneget sol i Kjøkkenet). -

Det er nærmest stygt, baade udefra og indefra
det vil jo ogsaa pinte i jugsammen til kuisende affektør.
(det kan kanske komme af at det ikke har
samme riflede lister, som jg havde overalt
paa vinduer dører o. s. v.). - Nu er der kun
en bred fæl mellem vinduerne, og det virker
rigtigt stygt, (Ford var ogsaa enig deri); men
du kan jo se paa det, naar du kommer, - arbeids-
folkene har jo som alle bønder i vore dage
en elendig smag, - gud vide hvor de har gjort
af den gudommelige stilsans og smag som
de havde i gamle dage; ved hjælp af to
lister istedenfor en, tror jg noget kunde rettes paa;
men de maaske da være riflede, og det kan disse
arbeidere ikke klare - uden et forferdeligt "mas".

"Selvikallen", som du fandt at være et slags
 "secunda" tryk, skal jeg trykke om igjen og sende
 sammen med "rdveljælderne" - bare ikke
 nu Kreyberg og saa finder dette at være "secunda"
 jeg har ialtfald gjort mig meget mere
 innsag med dette tryk end med de to tryk, is
 tidligere har trykt af det, - men nu skal
 platerne paa læggestabben. —

Tak for de bøger, de kom vel med men forsvandt
 samme dag. — Jeg har været inde paa
 Neset og beskaaret dem træer, - de to gamle alder
 (som var saa skamferet af de forrige fagtere), har
 jeg lægget de stubbede grene af lige ind til stam-
 men, desværre er der alt kommet "kal" (indraadden-
 hed), - men det kan kanske med tiden gro over. De
 men piletæer (ialt 3), som ^{og bundet to om i saarene} fin August fandt
 saa dekorative har jeg beskaaret for alle de stubber,
 som stod igjen efter "Piafolkens" græiter. Der ligger
 flere stykke sønderskudte stene i uren ved huset,
 de vil jeg prøve at faa bort - (havde jeg bare haft
 en stubbryter, - skal vi kjøbe en i fællesskab, saa
 kan du letvindet faa bygget den mellem langs veien,
 i Nordfiord arbeider man stubbrytere paa landsbygd
 meget billigere end hos Neymann. — Ja
 saa maa du og dine leve vel - med bedste hilsener fra
 os alle her. Din Astrup (Harper at Polierateme ikke blir
 udraget som "sekunda" væs - jeg sender mig mere end almindelig innsag)

1/10 maadstok.

Bilag No 1

(////// : betyder træ)
(=== : betyder sten)

Tegning af det paa bislaget

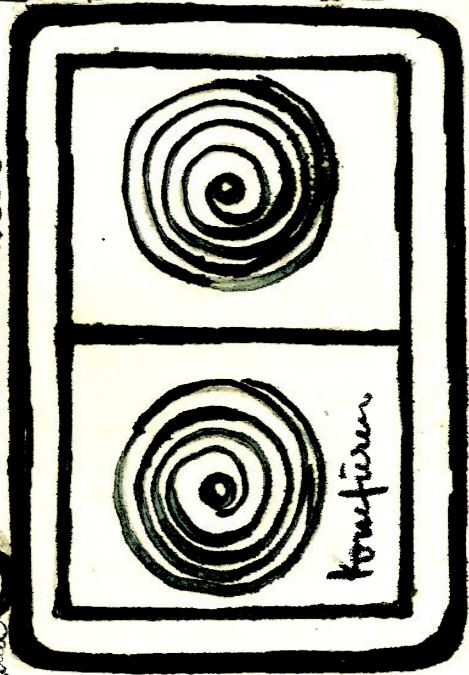
eventuelt =
eller træ

Spiskammerudstikket

U. B. BERGEN
Ms. 180887

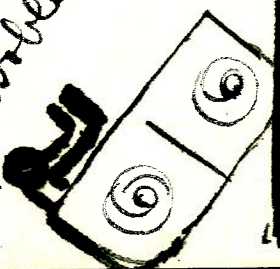
brandt-mur

Dør til "spiskammeret"

gamlestuen
gamlestuebræn
Det fæle robbet
brandtmuren
Peeis en lidt paa og
skæften

Kjøkket

Slik som komfieren maatte star om den
skal virke nogenlunde "anstændig" i luset - men
uden at lader det sig ikke praktisk gøre at sætte den
med et ekstr. forarrangement
slik: vinkel for-udrust

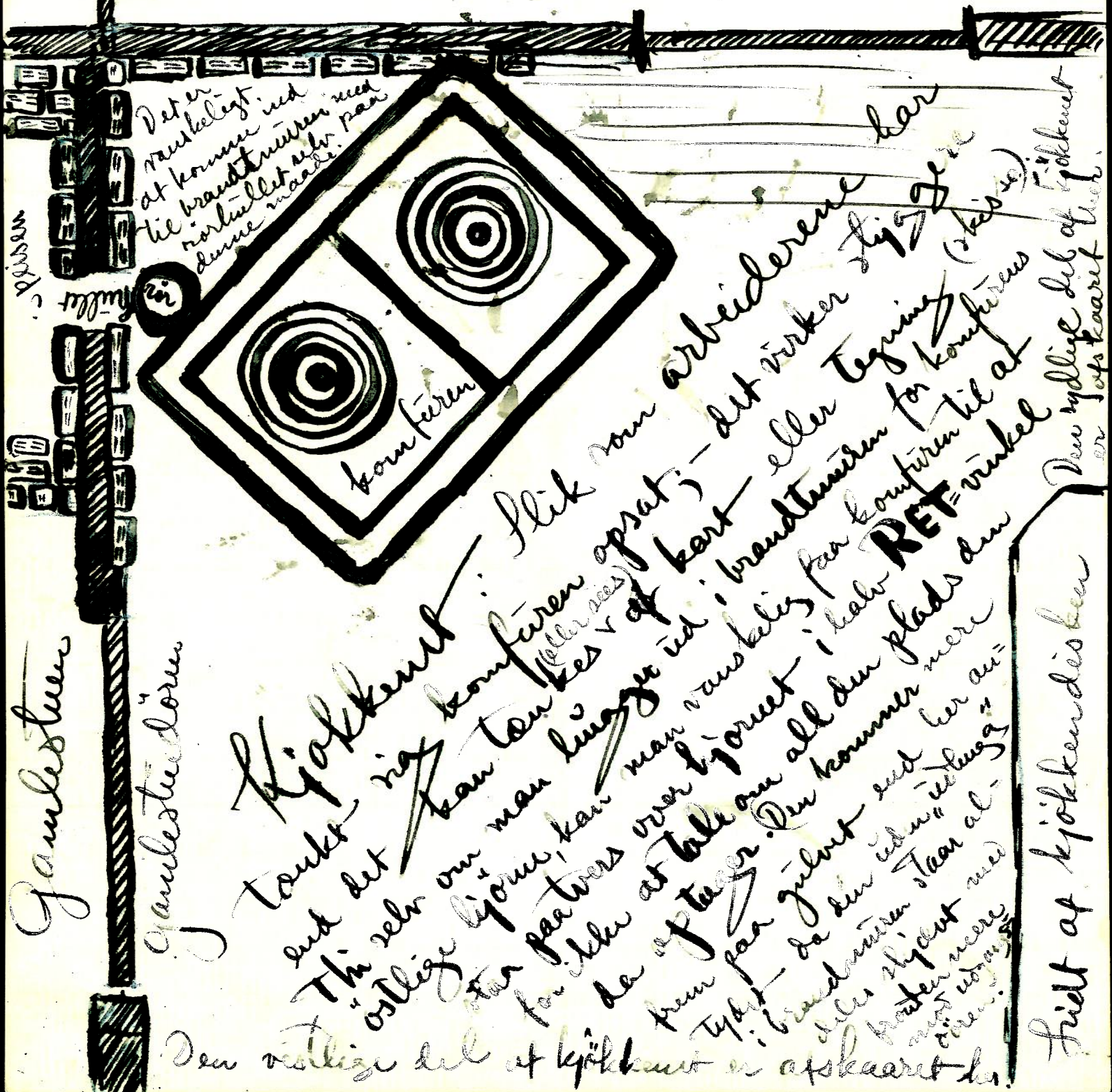
frigt af kjøkkandisker

1/10 maalestok

Bilag No 2. ()

U. B. BERGEN
Ms. 1808 D7

"Spis-kammer-bilag"

Det er vanskeligt at komme ind til brandtårnen med denne maale.

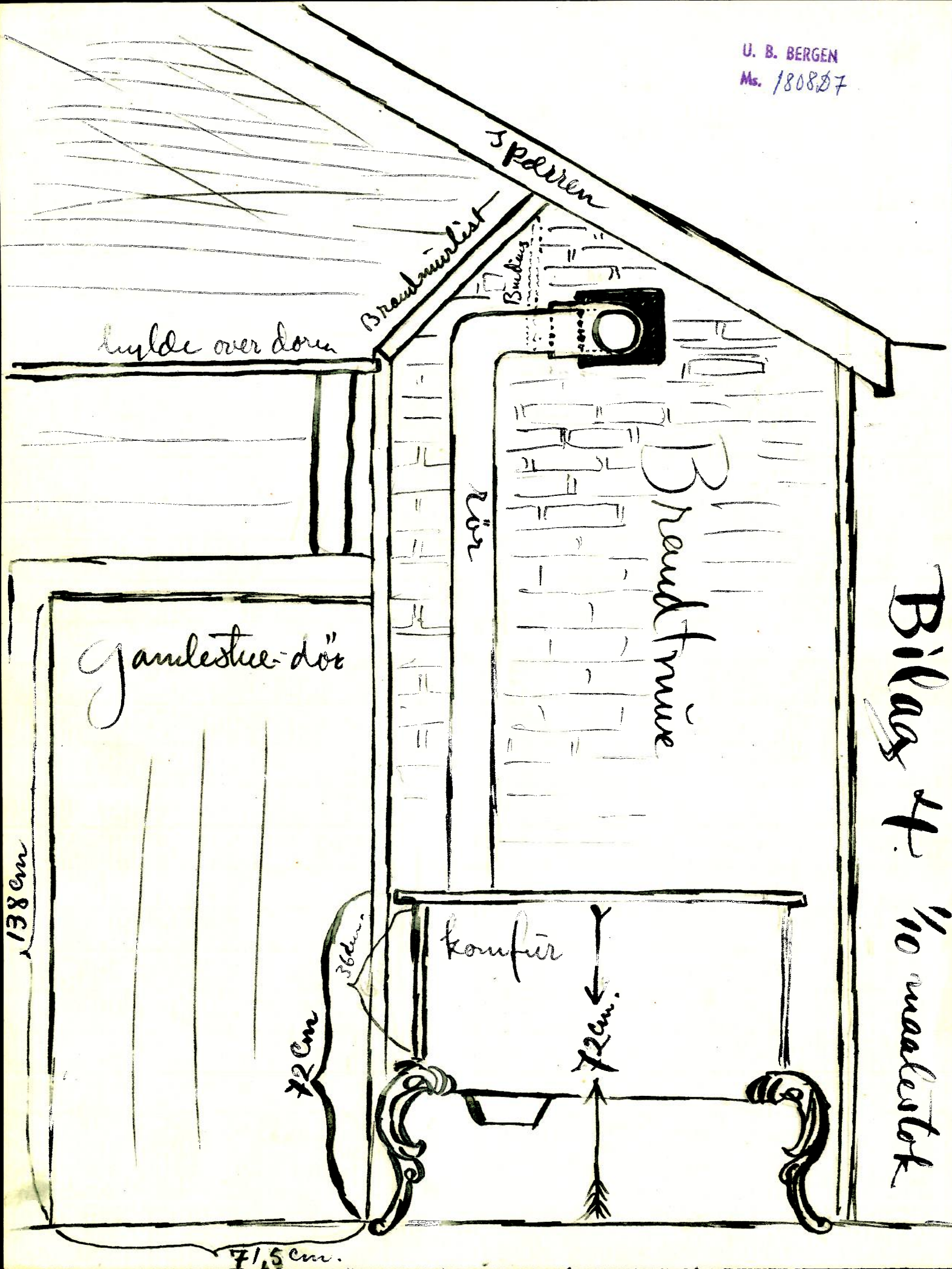
spis-kammer

Ganlestuen

Ganlestuedøren

Kjökkenet - Glik som arbejderne har tænkt sig komfuren opsat; - det virker sig selv at komfuren kan lægges i hjørnet eller brandtårnen for komfuren (stis) for at man ligger ud i hjørnet i halv RET-vinkel. Den ydligere del af kjökkenet er afskæret her.

Den ydligere del af kjökkenet er afskæret her.

Bilag 4: 1/10 mästertek

71,5 cm.